

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Донецький національний університет економіки і торгівлі  
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра іноземних мов

Г. М. Удовіченко

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ  
ДИСЦИПЛІНИ  
ПСИХОЛОГІЯ ТА ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ**

**Кривий Ріг  
2017**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Донецький національний університет економіки і торгівлі  
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра іноземних мов

Г. М. Удовіченко

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ  
ДИСЦИПЛІНИ**

**ПСИХОЛОГІЯ ТА ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ**

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

07 «Управління та адміністрування»

Ступінь: доктор філософії

Затверджено на засіданні  
кафедри іноземних мов  
Протокол № 22  
від 01 червня 2017 р.

Схвалено навчально-методичною радою  
ДонНУЕТ  
Протокол № 9  
від “30” червня 2017 р.

**Кривий Ріг  
2017**

УДК 378:159.9(072)  
ББК 74.00 я73  
У 31

*Рецензенти:*

О.В. Малихін - докт. пед. наук, професор;  
С.А. Остапенко - канд. пед. наук.

**Удовіченко Г. М.**

**У 31** Психологія та педагогіка вищої школи [Текст] : метод. рек. до вивч. дисц. / Г.М. Удовіченко; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. іноз. мов. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2017. – 34 с.

Методичні рекомендації призначені для студентів, які навчаються за рівнем доктор філософії, і покликані допомогти організувати вивчення дисципліни «Психологія та педагогіка вищої школи» завдяки інформації щодо змісту модулів та тем дисципліни, планів семінарських занять, завдань для самостійного вивчення та розподілу балів за видами робіт, що виконуються студентами протягом вивчення дисципліни. Методичні рекомендації містять перелік основної та додаткової літератури.

УДК 378:159.9(072)  
ББК 74.00 я73

© Удовіченко Г.М., 2017  
© Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2017

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b> .....	4
<b>ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ</b> .....	6
<b>ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ</b> .....	14
Змістовий модуль 1. Вища школа та освіта .....	16
Змістовий модуль 2. Загальні питання психології та педагогіки вищої школи .....	17
<b>ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ</b> .....	19
Змістовий модуль 1. Вища школа та освіта .....	21
Змістовий модуль 2. Загальні питання психології та педагогіки вищої школи .....	23
<b>ЧАСТИНА 4. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ САМОСТІЙНИХ РОБІТ</b> .....	26
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</b> .....	31

## ВСТУП

«Психологія та педагогіка вищої школи» є навчальною дисципліною, що забезпечує підготовку студентів рівня «доктор філософії».

**Метою курсу** «Психологія та педагогіка вищої школи» є формування у аспірантів психолого-педагогічної компетентності у вирішенні теоретичних та методично-практичних проблем педагогічної діяльності як різновиду управлінської діяльності з розвитку, навчання та виховання студентів як ділових партнерів.

**Завданнями дисципліни** «Психологія та педагогіка вищої школи» є:

- сприяння розвитку психолого-педагогічного мислення аспірантів для оптимального вирішення проблем професійної викладацької діяльності;
- формування психолого-педагогічних знань та вмінь, необхідних для підвищення компетентності фахівців у діловому спілкуванні;
- спонукування аспірантів до саморозвитку індивідуальних здібностей та творчої самореалізації.

Після вивчення дисципліни «Психологія та педагогіка вищої школи» аспірант повинен

### **Знати:**

- основні принципи, методи і форми організації навчання у ВНЗ в умовах особистісно-орієнтованої педагогіки;
- основні завдання, принципи та етапи формування єдиного Європейського простору вищої освіти;
- основні засади модернізації вищої освіти України у межах Болонського процесу;
- специфіку викладацької діяльності як різновиду ділового спілкування;
- психолого-педагогічні детермінанти розвитку особистості студента;
- механізми і закономірності розвитку пізнавальних процесів: сприй-мання, уваги, пам'яті, мислення, уяви;
- психолого-педагогічні прийоми встановлення контакту з аудиторією студентів;
- психолого-педагогічні прийоми управління активністю студентів під час лекції, семінару тощо;
- логіку конструювання “партитури” лекції, практичного заняття, учбово-рольової гри та інших різновидів викладацької діяльності;
- сутність інноваційних технологій навчання у вищій школі;
- активні методи навчання та контролю знань студентів.

### **Вміти:**

- організовувати та аналізувати свою педагогічну діяльність;
- встановлювати психологічні контакти з аудиторією в цілому та кожним студентом зокрема;

- психологічно компетентно спілкуватись зі студентами й діловими партнерами;
- створювати через систему психолого-педагогічних засобів в аудиторії атмосферу колективного пошуку і спільних міркувань, що сприяє реалізації проблемного навчання;
- організовувати навчальну діяльність студентів, керувати нею й оцінювати її результати;
- розробляти і проводити заняття різних видів;
- компетентно викладати матеріал із врахуванням психолого-педагогічних закономірностей сприйняття та засвоєння матеріалу студентами;
- обґрунтовано вибирати і використовувати на заняттях технічні засоби і комп'ютерні системи навчання та контролю;
- розвивати свої педагогічні здібності.

**Предметом вивчення** дисципліни «Психологія та педагогіка вищої школи» є основні принципи і психолого-педагогічні механізми та закономірності управління процесами навчання та виховання у вищій школі, а також психологічні умови розвитку та творчої самореалізації індивідуальних можливостей студентів і викладачів ВНЗ.

**ЧАСТИНА 1.**  
**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ**

## 1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова / вибіркова дисципліна	Обов'язкова 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 051"Економіка",
Семестр	3-й
Кількість кредитів	4
Загальна кількість годин	120
Кількість модулів	
Лекції, годин	16
Практичні/ семінарські, годин	16
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	88
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	2
самостійної роботи студента	5
Вид контролю	залік

## 2. Ціль та завдання дисципліни

**Мета:** формування у аспірантів психолого-педагогічної компетентності у вирішенні теоретичних та методично-практичних проблем педагогічної діяльності як різновиду управлінської діяльності з розвитку, навчання та виховання студентів як ділових партнерів.

### Завдання:

- сприяння розвитку психолого-педагогічного мислення аспірантів для оптимального вирішення проблем професійної викладацької діяльності;
- формування психолого-педагогічних знань та вмінь, необхідних для підвищення компетентності фахівців у діловому спілкуванні;
- спонування аспірантів до саморозвитку індивідуальних здібностей та творчої самореалізації.

## 3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		л.	п.	лаб.	сам. робота
1	2	3	4	5	6



<b>Модуль 1</b>					
<b>Змістовий модуль 1: Вища школа та освіта</b>					
Тема 1. Вища освіта України та її модернізація на шляху до Болонського процесу	15	4	2	-	9
Тема 2. Дидактика вищої школи в сучасних умовах трансформації освіти	15	8	2	-	5
Тема 3. Психолого-педагогічні основи управлінської діяльності викладача ВНЗ	15	4	2	-	9
<b>Разом за змістовим модулем 1</b>	<b>45</b>	<b>16</b>	<b>6</b>	<b>-</b>	<b>23</b>
<b>Модуль 2</b>					
<b>Змістовий модуль 2: Загальні питання психології та педагогіки вищої школи</b>					
Тема 4. Психолого-педагогічні основи професійної поведінки викладача в аудиторії студентів	15		2	-	13
Тема 5. Студент як об'єкт і суб'єкт педагогічної діяльності	15		2	-	13
Тема 6. Психолого-педагогічні основи процесу виховання студентів ВНЗ	15		2	-	13
Тема 7. Взаємодія викладача зі студентами в умовах конфлікту, стресогенних ситуацій навчання і виховання	15		2	-	13
Тема 8. Навчально-дослідна і науково-дослідна робота у вищій школі	15		2	-	13
<b>Разом за змістовим модулем 2</b>	<b>75</b>		<b>10</b>	<b>-</b>	<b>65</b>
<b>Усього годин</b>	<b>120</b>	<b>16</b>	<b>16</b>	<b>-</b>	<b>88</b>

#### 4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№	Вид та тема семінарського заняття	Кількість
---	-----------------------------------	-----------

з/п		годин
1	Практичне заняття Завдання, структура і напрями діяльності вищого навчального закладу.	2
2	Практичне заняття Методи і форми навчання у вищій школі. Вибір методів навчання у вищій школі.	2
3	Практичне заняття Аналіз професійної діяльності викладача ВНЗ і проблема психолого-педагогічної майстерності. Дискусія .	2
4	Практичне заняття Соціо-психологічний тренінг педагогічного спілкування викладача зі студентами.	2
5	Практичне заняття Розвиток особистості студента та його пізнавальних здібностей в умовах навчально-виховного процесу у ВНЗ. Прес-конференція.	2
6	Практичне заняття Психолого-педагогічний тренінг розвитку творчого мислення студента та викладача ВНЗ.	2
7	Практичне заняття Психолого-педагогічний тренінг професійної майстерності викладача ВНЗ.	2
8	Практичне заняття Сучасні технології вищої освіти в Україні та за кордоном (США, Франція, Англія, Німеччина). Прес-конференція.	2

## 5. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.
2. Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою.
3. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях.

## 6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Тема	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
<b>Модуль 1</b>			
<b>Змістовий модуль 1. Вища школа та освіта</b>			
Вища освіта України та її модернізація на шляху до Болонського процесу	9	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті. 2. Визначення переваг та недоліків вищої приватної освіти в Україні. 3. Підготовка повідомлення з презентацією одного з питань педагогічної деонтології (за	Фронтальне та індивідуальне опитування, участь в обговоренні проблеми, презентація доповіді

		вибором аспіранта).	
Дидактика вищої школи в сучасних умовах трансформації освіти	5	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.</li> <li>2. Визначення методів дослідження власної наукової проблеми відповідно до обраної спеціальності.</li> <li>3. Аналіз зміст статті О. Джури «Теоретико-методологічні проблеми дослідження процесу професійного самовизначення особистості» // Вища освіта України. – 2003. – № 4. – с. 31-34.</li> <li>4. Розроблення фрагменту нетрадиційної лекції за фахом підготовки.</li> <li>5. Аналіз проблемних ситуацій, пов'язаних із темою дослідження.</li> <li>6. Укладання переліку ІНДЗ для студентів з навчальної дисципліни відповідно до спеціальності аспіранта.</li> <li>7. Складання сценарію проведення семінару, семінарсько-практичного заняття, лабораторного заняття.</li> </ol>	Фронтальне та індивідуальне опитування, участь в обговоренні проблеми, презентація
Психолого-педагогічні основи управлінської діяльності викладача ВНЗ	9	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.</li> <li>2. Ознайомлення з навчальним планом конкретної спеціальності за фахом підготовки. Виділення його структурних компонентів, визначення нормативних та вибіркової дисциплін, часу на аудиторні заняття та самостійну роботу студентів.</li> <li>3. Розроблення тематичного плану вибіркової навчальної дисципліни за фахом підготовки.</li> <li>4. Самотестування</li> </ol>	Тестування, участь у дискусії та обговоренні проблеми, презентація доповіді
<b>Модуль 2</b>			
<b>Змістовий модуль 2. Загальні питання психології та педагогіки вищої школи</b>			
Психолого-педагогічні основи професійної поведінки викладача в аудиторії студентів	13	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.</li> <li>2. Виявлення педагогічно цінного досвіду діяльності органів колегіального самоврядування в практиці роботи європейських і вітчизняних університетів конкретного історичного періоду для актуалізації його в сучасних умовах розбудови вищої освіти в Україні.</li> </ol>	Фронтальне та індивідуальне опитування, участь у дискусії
Студент як об'єкт і суб'єкт педагогічної діяльності	13	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.</li> <li>2. Складання питання для самоконтролю з фахової дисципліни.</li> <li>3. Складання завдання для самостійної роботи студентів з фахової дисципліни з урахуванням</li> </ol>	Фронтальне та індивідуальне опитування, участь у дискусії та обговоренні

		індивідуальних навчальних можливостей студентів. 4. Розроблення тестових завдань для модульного контролю знань та вмінь студентів із дисципліни, яку викладаєте або плануєте викладати.	
Психолого-педагогічні основи процесу виховання студентів ВНЗ	13	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті. 2. Ознайомлення з планом роботи куратора академічної групи. Визначення напрямів виховної роботи куратора із студентською молоддю. 3. Розробка плану-конспекту кураторської години професійного спрямування для першокурсників.	Фронтальне та індивідуальне опитування, участь у дискусії та обговоренні
Взаємодія викладача зі студентами в умовах конфлікту, стресогенних ситуацій навчання і виховання	13	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті. 2. Підготовка доповіді на тему: «Теоретичні та методичні засади педагогічної інноватики».	Фронтальне та індивідуальне опитування, участь у дискусії, презентація доповіді
Навчально-дослідна і науково-дослідна робота у вищій школі	13	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті. 2. Складання плану-проспекту наукового дослідження зі спеціальності. 3. Підготовка тез наукової доповіді за обраною проблемою. 4. Написання статті з обраної теми. 5. Підготовка повідомлення з презентацією «Організація навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах провідних країн світу» (за вибором аспіранта). 6. Самотестування.	Фронтальне та індивідуальне опитування, участь у дискусії, презентація доповіді, тестування

## 8. Стиль викладання

Лекції, практичні заняття, самостійна робота (підготовка доповідей, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

## 9. Методи оцінювання

Залік.

## 10. Розподіл балів, які отримують студенти

### Оцінювання студентів протягом семестру

№ теми семінарського заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання, задачі	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Сума балів
<b>Модуль 1</b>						
<b>Змістовий модуль 1</b>						

Тема 1		2	5	5		12
Тема 2		2	5			7
Тема 3	3	3	5			11
Разом змістовий модуль 1	3	7	15	5	10	<b>40</b>
<b>Модуль 2</b>						
<b>Змістовий модуль 2</b>						
Тема 4			5			5
Тема 5			5			5
Тема 6		2	5			7
Тема 7			5	10		15
Тема 8	5	3	5	5		18
Разом змістовий модуль 2	5	5	25	15	10	<b>60</b>
Разом						<b>100</b>

### **Шкала оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни.**

<b>Оцінка</b>		
<b>100-бальна шкала</b>	<b>Шкала ECTS</b>	<b>Національна шкала</b>
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	
60-69	E	3, «задовільно»
59-30	FX	2, «незадовільно»
0-29	F	

### **11. Методичне забезпечення**

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Комплекти індивідуальних завдань.
4. Навчальна та наукова література.

### **12. Рекомендована література**

#### **Базова**

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури / С.С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
2. Мороз О.Г., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи: Навчальний посібник / За заг. ред. О.Г. Мороза. – К. : НПУ, 2003. – 276 с.
3. Навчальний процес у вищій школі: Навчальний посібник // За ред. Академіка АПН України О. Г. Мороза. – К. : НПУ ім. П.М. Драгоманова, 2001. – 337 с.
4. Нікітіна І.В. Психологія та педагогіка вищої школи : навчально-методичний комплекс / І.В. Нікітіна. – К. : Національна академія управління, 2006. – 118 с.
5. Освітні технології: Навчально-методичний посібник // За ред. О.М. Пехоти. – Київ : А.С. К., 2001. – 256 с.

6. Палеха Ю.І., Герасимчук В.І., Шиян О.М. Основи психології та педагогіки: Навч.-методич. посібник. – 2-ге вид. доп. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 164 с.
7. Салов В.О. Основи педагогіки вищої школи: Навчальний посібник / В.О. Салов. – Дніпропетровськ : національна гірнича академія України, 2003. – 183 с.
8. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки / О.М. Степанов, М.М. Фіцула. – К. : Академ. вид-во, 2003. – 504 с.

### **Допоміжна**

9. Абульханова К.А., Баранов Е.Г. и др. Психология и педагогика: Учебное пособие / К.А. Абульханова, Е.Г. Баранов. – М. : изда-во института Психотерапии, 2002. – 585 с.
10. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів / В.І. Бондар. – К., 1996. – 67 с.
11. Бондарчук Е.И., Бондарчук Л.И. Основы психологии и педагогики: Курс лекций / Е.И. Бондарчук. Л.И. Бондарчук. – 2-е изд., перераб. и доп. – МАУП, 2001. – 168 с.
12. Загальні аспекти структурно-змістовного формування стандартів вищої школи // Антоненко Г.Я., Петренко В.Л., Салов В.О., Сухарніков Ю.В. – К. : Міністерство освіти України, 1998. – 121 с.
13. Левківський К.М., Салов В.О. Навчальна книга. Рекомендації до створення: Посібник / К.М. Левківський Ю.В. Салов. – Дніпропетровськ : НГУ, 2002. – 58 с.
14. Мороз О. Особистість майбутнього педагога (Управління підготовкою вчителя: психолого-педагогічний аспект) / О. Мороз // Вища освіта в Україні. 2002. – №3. – С. 50-54.
15. Мороз О., Юрченко В. Психолого-педагогічна модель особистості викладача вищої школи / О. Мороз, В. Юрченко // Наукове преткування інноваційних та альтернативних систем вищої освіти. – Тернопіль. – 2000. – С. 187-189.
16. Палеха Ю.І., Водерацький Ю.В. Етика ділових стосунків / Ю.І. Палеха, Ю.В. Водерацький. – К. : ЄУФІМБ, 1999. – 164 с.
17. Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие / За ред. М.В. Булановой - Топоркиной. – Ростов-на-Дону, Феникс, 2002. – 544 с.
18. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З.І. Слєпкань. – К. : НПУ, 2000. – 210 с.
19. Смирнов С.Д. Психология и педагогика высшего образования школы. От деятельности к личности / С.Д. Смирнов. – М., АСАДЕМА, 2003. – 447 с.
20. Фокин Ю.Г. Преподавание и воспитание в высшей школе / Ю.Г. Фокин. – М., АСАДЕМА, 2002. – 224 с.
21. Шайдур І. Психолого-педагогічні аспекти організаційної роботи студентів / І. Шайдур // Рідна школа. – 2000. – № 3 – С. 54-55.
22. Юрченко В.І. Вплив взаємин між студентами і викладачами на “Я- концепцію” майбутнього вчителя / В.І. Юрченко // Освіта і управління. – 1997. – С. 119-123.

### **Інформаційні ресурси**

23. Офіційний сайт ЄС: нормативна база ЄС (англ. Мовою [Електронний ресурс] // Режим доступу: [http://europa.eu/abc/treaties/index\\_en.htm](http://europa.eu/abc/treaties/index_en.htm).
24. European Union Law [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://eulaw.wordpress.com/2009/09/15/eu-visa-code-published/>.
25. Офіційний сайт Асоціації європейських дослідників: «Європейський Союз: факти и коментарии» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.edc-aes.ru>.



**ЧАСТИНА 2.  
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО  
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**



## **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ВИЩА ШКОЛА ТА ОСВІТА**

### **Тема 1. Завдання, структура і напрями діяльності вищого навчального закладу**

#### **План заняття:**

*1. Розгорнуте обговорення у формі запитань та відповідей основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

1. Завдання діяльності ВНЗ
2. Структура ВНЗ
3. Напрями діяльності ВНЗ

*2. Обговорення проблеми.*

Переваги та недоліки вищої приватної освіти в Україні

*Рекомендована література: [ 2, 3, 10 , 16 , 22 ]*

### **Тема 2. Методи і форми навчання у вищій школі. Вибір методів навчання у вищій школі**

#### **План заняття:**

*1. Фронтальне та індивідуальне опитування за основними положеннями теми та питаннями самостійного вивчення:*

1. Методи і форми навчання.
2. Вибір методів навчання

*2. Перевірка виконання практичних завдань самостійної роботи.*

*Рекомендована література: [ 2, 3, 10 , 16 , 22 ]*

### **Тема 3. Аналіз професійної діяльності викладача ВНЗ і проблема психолого-педагогічної майстерності. Дискусія**

#### **План заняття:**

*1. Дискусійне обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

1. Специфіка діяльності викладача ВНЗ.
2. Основні напрями професійної діяльності викладача.
3. Структура педагогічних здібностей та їх психодіагностика.
4. Стили педагогічного спілкування.

5. Психолого-педагогічна майстерність викладача ВНЗ та її складові.
2. Презентація доповідей одного з питань педагогічної деонтології (за вибором аспіранта).

*Рекомендована література:* [ 2, 3, 10 , 16 , 22 ]

## **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2**

### **ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

#### **Тема 4. Соціо-психологічний тренінг педагогічного спілкування викладача зі студентами**

##### **План заняття:**

1. *Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  1. Вправи на формування працездатності групи студентів.
  2. Вправи на вміння встановлювати контакт з аудиторією студентів.
  3. Вправи на компетентне інформування аудиторії.
  4. Вправи на формування навичок активного та рефлексивного слухання.
  5. Вправи на формування зворотнього зв'язку зі слухачами.
  6. Ділова гра: “Виступ на науковій конференції.”
2. *Індивідуальне тестування.*

*Рекомендована література:* [ 4, 5, 10, 11, 13, 17, 21]

#### **Тема 5. Розвиток особистості студента та його пізнавальних здібностей в умовах навчально-виховного процесу у ВНЗ. Прес-конференція**

##### **План заняття:**

1. *Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  1. Вікові особливості розвитку особистості студента. Типологія студентів.
  2. Психологічні особливості студентів різних курсів навчання.
  3. Проблема адаптації студентів до колективних форм студентського життя.
  4. Розвиток студентської групи.
  5. Психолого-педагогічні засоби розвитку сприймання уваги, пам'яті, мислення студентів.
2. *Понятійний диктант.*

*3. Перевірка виконання практичних завдань самостійної роботи.*

*Рекомендована література: [ 2, 3, 4, 6, 19 , 22 ]*

**Тема 6. Психолого-педагогічний тренінг розвитку творчого мислення студента та викладача ВНЗ**

**План заняття:**

- 1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - 1. Суть творчості та креативності фахівця.*
  - 2. Вправи на створення атмосфери працездатності у групі.*
  - 3. Вправи, спрямовані на усвідомлення результатів, бар'єрів та етапів творчого процесу.*
  - 4. Вправи, спрямовані на розвиток творчого мислення учасників тренінгу.*
  - 5. Ділова гра: “Відкрите семінарське заняття”.*
  - 6. Обговорення психолого-педагогічного забезпечення відкритого семінарського заняття за участю усіх присутніх осіб.*

*2. Понятійний диктант.*

*Рекомендована література: [ 3 ,4 , 7, 8, 10, 18, 19 ]*

**Тема 7. Психолого-педагогічний тренінг професійної майстерності викладача ВНЗ**

**План заняття:**

- 1. Ділова гра “Відкрита лекція”.*
- 2. Обговорення психолого-педагогічного забезпечення відкритої лекції за спільної участі присутніх на лекції осіб.*
- 3. Презентація доповіді на тему: «Теоретичні та методичні засади педагогічної інноватики».*

*Рекомендована література: [ 2, 7, 8, 10, 13, 18 ]*

**Тема 8. Сучасні технології вищої освіти в Україні та за кордоном (США, Франція, Англія, Німеччина). Прес-конференція**

**План заняття:**

- 1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
1. Класифікація педагогічних технологій.
  2. Модульно-рейтингова технологія навчання.
  3. Технологія проблемного і групового навчання.
  4. Ігрові технології та їх характеристики.
  5. Характеристика нових інформаційних технологій та технології дистанційного навчання.
  6. Вища педагогічна освіта у США.
  7. Система вищої педагогічної освіти у західноєвропейських країнах (Франція, Англія, Німеччина).

*2. Індивідуальне тестування.*

*3. Презентація доповіді «Організація навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах провідних країн світу» (за вибором аспіранта).*

*Рекомендована література: [ 2, 3, 15, 16, 17, 18 ]*

**ЧАСТИНА 3.**  
**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ**  
**РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

## **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ВИЩА ШКОЛА ТА ОСВІТА**

### **Тема 1. Загальноосвітній контекст ідеї вищої освіти. Суб'єкти вищої школи**

**Форми контролю:** усне опитування, участь в обговоренні проблеми, презентація доповідей

**Завдання для самостійної роботи:**

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Визначте переваги та недоліки вищої приватної освіти в Україні.
3. Підготуйте повідомлення з презентацією одного з питань педагогічної деонтології (за вибором аспіранта).

### **Тема 2. Загальні питання педагогіки вищої школи, методологія, методи науково-педагогічних досліджень**

**Форми контролю:** усне опитування, участь в обговоренні проблеми, презентація доповідей

**Завдання для самостійної роботи:**

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Визначте методи дослідження власної наукової проблеми відповідно до обраної спеціальності.
3. Проаналізуйте зміст статті О. Джури «Теоретико-методологічні проблеми дослідження процесу професійного самовизначення особистості» // Вища освіта України. – 2003. – № 4. – с. 31-34.
4. Розробіть фрагмент нетрадиційної лекції за фахом підготовки.
5. Виявіть та наведіть приклади проблемних ситуацій, пов'язаних із темою дослідження.
6. Укладіть перелік ІНДЗ для студентів з навчальної дисципліни відповідно до спеціальності аспіранта.
7. Складіть сценарій проведення семінару, семінарсько-практичного заняття, лабораторного заняття.

### **Тема 3. Основи дидактики вищої школи: процес навчання, принципи навчання, зміст освіти**

**Форми контролю:** усне опитування, тестування, участь в обговоренні проблеми, презентація доповідей

**Завдання для самостійної роботи:**

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

8. Ознайомтесь з навчальним планом конкретної спеціальності за фахом підготовки. Виділити його структурні компоненти, визначити нормативні та вибіркові дисципліни, час на аудиторні заняття та самостійну роботу студентів.

9. Розробити тематичний план вибіркової навчальної дисципліни за фахом підготовки.

4. Розв'яжіть тестові завдання.

*1. Знайти вірну відповідь.*

*Педагогіка вищої школи – це...*

А). частина філософії;

Б). синтез знань про природу.

В). комплекс теоретичних і практичних наук про процеси виховання, навчання, освіти.

Г). наука про педагогічні закономірності, сутність, принципи, методи і форми навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки конкретної людини, колективу в інтересах успішної діяльності.

*2. Доповнити речення Вища освіта забезпечує.....*

*3. Педагогіка вищої школи має забезпечити реалізацію таких функцій:*

А). освітньої, науково-пізнавальної, спонукальної, перетворювальної, прогнозуючої, проєктивної, культурологічної, адаптивної, формуючо-виховної та формуючо-професійної.

Б). освітньої, науково-пізнавальної, спонукальної, перетворювальної, прогнозуючої, проєктивної.

В). Культурологічної, адаптивної, формуючо-виховної та формуючо-професійної.

*4. Чи є наведені поняття поняттями педагогіки вищої школи (ВИКРЕСЛІТЬ НЕПОТРІБНЕ):*

розвиток, навчання, освіта, виховання, професійна підготовка, самовиховання, самоосвіта, педагогічна система, педагогічний процес, педагогічна діяльність та ін.

*5. Перерахуйте основні завдання педагогіки вищої школи.*

*6. Чи є названі поняття елементами педагогічної системи ВНЗ:*

ректорат, навчально-методичний відділ (центр), кадри, відділ виховної роботи, науковий відділ, факультети, кафедри, окремі науково-педагогічні працівники, студенти, студентські групи і курси, різні служби, наукові гуртки, спецради, вчені ради та ін.

*7. Навчання це-*

А). упорядкована взаємодія науково-педагогічних працівників зі студентами, спрямована на здобування знань, навичок, вмінь і професійних компетенцій.

Б) упорядкована взаємодія науково-педагогічних працівників зі студентами.

В). праця викладача і студента окремо.

*8. опишіть поняття "педагогічна система".*

*9. Назвіть основні рівні методології педагогіки вищої школи.*

*10. Закономірності педагогічного процесу.*

## **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

### **Тема 4. Наукові засади управління вищим навчальним закладом.**

**Форми контролю:** усне опитування, участь в обговоренні проблеми.

**Завдання для самостійної роботи:**

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Виявіть педагогічно цінний досвід діяльності органів колегіального самоврядування в практиці роботи європейських і вітчизняних університетів конкретного історичного періоду для актуалізації його в сучасних умовах розбудови вищої освіти в Україні.

### **Тема 5. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів**

**Форми контролю:** усне опитування, участь в обговоренні проблеми

**Завдання для самостійної роботи:**



1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
4. Складіть питання для самоконтролю з фахової дисципліни.
5. Складіть завдання для самостійної роботи студентів з фахової дисципліни з урахуванням індивідуальних навчальних можливостей студентів.
6. Розробіть тестові завдання для модульного контролю знань та вмінь студентів із дисципліни, яку викладаєте або плануєте викладати.

## **Тема 6. Виховна робота зі студентською молоддю**

**Форми контролю:** усне опитування, участь в обговоренні проблеми

**Завдання для самостійної роботи:**

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Ознайомтесь з планом роботи куратора академічної групи. Визначте напрями виховної роботи куратора із студентською молоддю.
3. Розробіть план-конспект кураторської години професійного спрямування для першокурсників.

## **Тема 7. Сучасні технології навчання у ВНЗ. Інновації в системі освіти**

**Форми контролю:** усне опитування, участь в обговоренні проблеми, презентація доповіді

**Завдання для самостійної роботи:**

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
3. Підготуйте доповідь на тему: «Теоретичні та методичні засади педагогічної інноватики».

## **Тема 8. Навчально-дослідна і науково-дослідна робота у вищій школі. Тенденції розвитку педагогіки вищої школи в зарубіжних країнах**

**Форми контролю:** усне опитування, тестування, участь в обговоренні проблеми, презентація доповіді

**Завдання для самостійної роботи:**

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Складіть план-проспект наукового дослідження зі спеціальності.
3. Підготуйте тези наукової доповіді за обраною проблемою.
4. Напишіть статтю з обраної теми.
5. Підготуйте повідомлення з презентацією «Організація навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах провідних країн світу» (за вибором аспіранта).
6. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Дайте характеристику методам навчання у ВНЗ.
2. Розкрийте метод навчання (за вибором) на певному прикладі.
3. Розкрийте сутність ефективності запровадження сучасних технологій навчання у викладанні юридичних дисциплін.
4. Охарактеризуйте сучасні технології.
5. Дайте характеристику навчальної діяльності студентів та охарактеризувати шляхи підвищення ефективності навчання.
6. Дайте характеристику індивідуалізації та диференціації навчання у вищому навчальному закладі.
7. Охарактеризуйте дидактичні вимоги до проведення та підготовки лекцій із економічних дисциплін.
8. Наведіть приклади підвищення ефективності проведення лекційного викладу навчального матеріалу.
9. Методика організації та проведення проблемного викладу навчального матеріалу.
10. Дайте характеристику дидактичним вимогам до організації та проведення семінарських занять

**ЧАСТИНА 4.**  
**ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ**  
**САМОСТІЙНИХ РОБІТ**

## ІНДЗ (теми для реферування)

1. Педагогічні ідеї епохи Відродження.
2. Педагогіка часів Київської Русі.
3. Українська народна педагогіка.
4. Козацька педагогіка.
5. Основні завдання педагогіки вищої школи.
6. Питання мети виховання в різні історичні періоди.
7. Суттєві відмінності визначальних якостей особистості А. Маслоу, К. Роджерса та у представників соціоцентричного підходу.
8. В. О. Сухомлинський про всебічний гармонійний розвиток людини.
9. Питання національного виховання в історії педагогічної думки.
10. Проблеми національного виховання в сучасних умовах України.
11. Методологічний апарат дослідження з педагогічних наук.
12. Моделювання як метод педагогічного дослідження.
13. Дидактичні ідеї епохи Античності.
14. Дидактика епохи Середньовіччя.
15. Авторські тенденції епохи Просвіти.
16. Авторські дидактичні системи різних історичних періодів.
17. Актуальні ідеї гуманістичної дидактики В. О. Сухомлинського.
18. Знання як компонент змісту освіти вищої школи.
19. Навчальні вміння студентів, їх формування.
20. Аналіз навчального плану зі спеціальності. ...
21. Інтелектуальні вміння, їх характеристика.
22. Діяльність викладача ВНЗ у навчанні.
23. Діяльність студента у навчанні.
24. Мотивація навчання.
25. Реалізація принципу ... (обрати конкретний принцип) у процесі вивчення ... (назвати конкретний предмет).
26. Розкрити функції принципів навчання.
27. Самостійна робота студента: сутність, види, вимоги.
28. Формування позитивної мотивації студентів у навчанні.
29. Словесні методи навчання: шляхи підвищення ефективності.
30. Самоосвіта у вищій школі.
31. Функції гри у навчанні (соціокультурна, комунікативна, самореалізації, діагностична, корекційна, розвивальна тощо).
32. Питання гри у зарубіжній науці (К. Бюлер, К. Гросс, Г. Спенсер та інші).
33. Питання гри у вітчизняній педагогіці і психології (П. Блонський, Д. Ельконін, А. Макаренко, С. Рубінштейн, В. Сухомлинський, К. Ушинський).
34. Порівняльний аналіз догматичного, пояснювального і проблемного навчання.
35. Сутність дистанційного навчання у вищій школі.
36. Модульне навчання у вищій школі.
37. Контекстне навчання у вищій школі.

38. Розвивальні теорії навчання.
39. Активна практична діяльність як фактор розвитку особистості.
40. Мистецтво як засіб навчання дорослих.
41. Групові форми навчальної діяльності як фактор інтенсифікації навчання.
42. Вимоги до сучасної лекції.
43. Видатні освітяни минулого про роль і значення лекції (М. В. Ломоносов, М. І. Пирогов та інші).
44. Культура розумової праці студентів на: а) лекції; б) семінарсько-практичному занятті.
45. Активні методи проведення семінарсько-практичних занять.
46. Лекція як основна форма організації навчання у ВНЗ.
47. Основні форми організації навчання у вищій школі.
48. Особливості спілкування викладача і студентів на лекціях та семінарсько-практичних заняттях.
49. Методика проведення семінарсько-практичних занять.
50. Спостереження як спосіб контролю у ВНЗ.
51. Методи і прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі контролю.
52. Загальна характеристика критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів.
53. Організація рецензування і взаєморецензування відповідей студентів.
54. Сутність самоконтролю студентів, способи його здійснення.
55. Валідність контролю у процесі навчання студентів: види, способи підвищення.
56. Виховна функція контролю, шляхи її реалізації.
57. Умови ефективного проведення заліку у студентів.
58. Проблема контролю у творчій спадщині вітчизняних педагогів (друга половина XIX ст., або кінець XIX – початок XX ст.).
59. Організація контролю навчально-пізнавальної діяльності студентів у країнах Європи.
60. Сутність тестового контролю, специфіка його організації у ВНЗ.
61. Особливості організації контролю у різних дидактичних системах.
62. Іспит як основна форма контролю навчально-пізнавальної діяльності студентів.
63. Досвід організації контролю у ВНЗ України.
64. Педагогічна інноватика у структурі наукового знання.
65. Інноваційні процеси в сучасній вищій школі.
66. Готовність педагога до інноваційної педагогічної діяльності.
67. Основні якості сучасних педагогічних технологій.
68. Технологія кредитно-модульного навчання.
69. Технологія рейтингового контролю.
70. Технологія організації самостійної роботи студентів.
71. MultiMedia-технології.
72. Організація наукового гуртка у ВНЗ.
73. Основні прийоми роботи студента з книгою.

74. Досвід організації науково-дослідної роботи студентів у ВНЗ України (регіони).
75. Організація і проведення предметних олімпіад у ВНЗ.
76. Організація і проведення науково-практичних студентських конференцій.
77. Методика підготовки науково-освітніх проектів.
78. Організація наукового тижня у ВНЗ.
79. Специфіка діяльності студентських наукових товариств.
80. Соціалізація, виховання і саморозвиток особистості.
81. Духовність особистості, її сутність, значення.
82. Культура спілкування.
83. Формування базової культури особистості.
84. Роль і місце громадянського виховання молоді.
85. Моральна культура особистості.
86. Естетична культура особистості.
87. Трудове виховання студентської молоді.
88. Організація колективних творчих справ в умовах ВНЗ.
89. Діяльність Спілок студентів і молоді.
90. Професійно-педагогічна культура викладача.
91. Організація спілкування викладача зі студентами.
92. Педагогічна діяльність викладача.
93. Педагогічна майстерність викладача.
94. Самовиховання як засіб професійної підготовки фахівця.
95. Адаптація першокурсників до навчання у ВНЗ.
96. Культура навчальної роботи студентів.
97. Самооцінка майбутнього фахівця.
98. Самовиховання майбутнього фахівця.
99. Професійно значущі здібності майбутнього фахівця.
100. Культура науково-педагогічного дослідження.
101. Формування професіоналізму майбутніх фахівців у навчально-виховному процесі ВНЗ.
102. Освітня діяльність Герасима Смотрицького – першого ректора Острозької академії.
103. Мета, завдання, зміст освіти і діяльності Острозької академії.
104. Педагогічні погляди перших ректорів Київської братської школи.
105. Педагогічні новації Івана Орлая як директора Ніжинської гімназії вищих наук.
106. Роль В. Н. Каразіна у створенні Харківського університету.
107. Просвітницька діяльність викладачів Харківського університету.
108. Роль М. І. Пирогова у заснуванні Новоросійського університету.
109. Основні напрями реформування вищої освіти у контексті розвитку Болонського процесу.
110. Мета і головні завдання діяльності сучасного вищого навчального закладу.
111. Гімназії і ліцеї (Кременецького (1817, 1819) та Решельєвського в Одесі (1817)) як предтечі виникнення перших класичних університетів в Україні.
112. Роль українських братств у розвитку освіти в Україні.
113. Видавнича діяльність викладачів Острозької академії.

114. Історичне значення Києво-Могилянської академії (1701-1817).
115. Заснування Харківського університету – етапна подія у розвитку вищої освіти в Україні.
116. Внесок викладачів Одеського університету в розвиток вітчизняної науки.
117. Мета, зміст і форми навчання у Києво-Могилянській академії на різних етапах її існування.
118. Видатні вихованці Києво-Могилянської академії.
119. Батуринський університет (проект 1760 р.): мета, завдання, основні напрями діяльності.
120. Освітня діяльність викладачів Ніжинської гімназії вищих наук.
121. Педагогічні погляди М. Сумцова.
122. Ідея національного виховання молоді у творчій спадщині Д. Багалія.
123. Роль Харківського університету в розвитку вітчизняної науки і культури.
124. Із історії релігійного виховання британців.
125. Громадські студентські організації за рубежом.
126. Організація самоврядування у ВНЗ розвинених країн світу.
127. Позанавчальна діяльність зарубіжних студентів.
128. Зміст громадського виховання студентів у США.
129. Взаємозв'язок морального та релігійного виховання студентів у вищій школі розвинених країн Заходу та Сходу. Зміст фізичного виховання студентської молоді за рубежом.
130. Психологічна компетентність як фактор ефективної професійної діяльності.
131. Складові авторитету викладача ВНЗ.
132. Цілі, зміст, функції та стилі управлінської діяльності.
133. Психологічна культура керівника.
134. Вербальна та невербальна комунікація керівника.
135. Педагогічне спілкування як різновид ділового спілкування.
136. Психолого-педагогічні засоби встановлення контакту викладача зі студентами.
137. Психолого-педагогічні засоби впливу викладача на аудиторію студентів.
138. Формування іміджу компетентного викладача ВНЗ.
139. Психолого-педагогічні основи професійної поведінки викладача в аудиторії студентів.
140. Культура мовлення викладача ВНЗ.
141. Засоби подолання бар'єрів взаєморозуміння ділових партнерів.
142. Логіко-психологічні правила конструювання виступу перед аудиторією.
143. Самореалізація професійно-особистісного потенціалу викладача.
144. Формування професійно-особистісного потенціалу студента як фактор його конкурентоспроможності на європейському ринку праці.
145. Вікові особливості розвитку особистості студента.
146. Самовизначення студента в умовах ВНЗ: різновиди, цілі, механізми та засоби.
147. Педагогічний такт та його складові.
148. Самореалізація студента в умовах ВНЗ.
149. Основи інноваційної та розвивальної педагогіки.

150. Активні методи та форми навчання у ВНЗ.
151. Активні методи викладання, контролю та оцінки знань студентів ВНЗ.
152. Психолого-педагогічні засоби активізації самостійної роботи студентів.
153. Національна спрямованість виховної роботи зі студентами ВНЗ.
154. Психолого-педагогічні технології особистісно-орієнтованого виховання студентів.
155. Виховання студента як суб'єкта активної діяльності.
156. Актуальні проблеми виховання студентів у сучасному ВНЗ.
157. Профілактика девіантної поведінки студентів.
158. Профілактика педагогічних конфліктів.
159. Психолого-педагогічні засоби подолання стресогенних ситуацій навчально-виховного процесу ВНЗ.
160. Засоби формування позитивного психологічного клімату студентської групи, колективу співробітників, установи.
161. Основи психології здоров'я.
162. Трансформація вищої освіти України на шляху до Болонського процесу.



## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури / С.С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» // Освіта. – 2002. – 20-27 лютого.
3. Мороз О.Г., Юрченко В.І. педагогіка і психологія вищої школи: Навчальний посібник / За заг. ред. О.Г. Мороза. – К. : НПУ, 2003. – 276 с.
4. Навчальний процес у вищій школі: Навчальний посібник // За ред. Академіка АПН України О. Г. Мороза. – К. : НПУ ім. П.М. Драгоманова, 2001. – 337 с.
5. Нікітіна І.В. Психологія та педагогіка вищої школи : навчально-методичний комплекс / І.В. Нікітіна. – К. : Національна академія управління, 2006. – 118 с.
6. Освітні технології: Навчально-методичний посібник // За ред. О.М. Пехоти. – Київ : А.С. К., 2001. – 256 с.
7. Палеха Ю.І., Герасимчук В.І., Шиян О.М. Основи психології та педагогіки: Навч.-методич. посібник. – 2-ге вид. доп. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 164 с.
8. Салов В.О. Основи педагогіки вищої школи: Навчальний посібник / В.О. Салов. – Дніпропетровськ : національна гірничо академія України, 2003. – 183 с.
9. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки / О.М. Степанов, М.М. Фіцула. – К. : Академ. вид-во, 2003. – 504 с.

### Допоміжна

10. Абульханова К.А., Баранов Е.Г. и др. Психология и педагогика: Учебное пособие / К.А. Абульханова, Е.Г. Баранов. – М. : изда-во института Психотерапии, 2002. – 585 с.
11. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів / В.І. Бондар. – К., 1996. – 67 с.
12. Бондарчук Е.І., Бондарчук Л.І. Основы психологии и педагогика: Курс лекций / Е.І. Бондарчук. Л.І. Бондарчук. – 2-е изд., перераб. и доп. – МАУП, 2001. – 168 с.
13. Загальні аспекти структурно-змістовного формування стандартів вищої школи // Антоненко Г.Я., Петренко В.Л., Салов В.О., Сухарніков Ю.В. – К. : Міністерство освіти України, 1998. – 121 с.
14. Левківський К.М., Салов В.О. Навчальна книга. Рекомендації до створення: Посібник / К.М. Левківський Ю.В. Салов. – Дніпропетровськ : НГУ, 2002. – 58 с.
15. Мороз О. Особистість майбутнього педагога (Управління підготовкою вчителя: психолого-педагогічний аспект) / О. Мороз // Вища освіта в Україні. 2002. – №3. – С. 50-54.
16. Мороз О., Юрченко В. Психолого-педагогічна модель особистості викладача вищої школи / О. Мороз, В. Юрченко // Наукове пректування інноваційних та альтернативних систем вищої освіти. – Тернопіль. – 2000. – С. 187-189.
17. Національна Доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – 24 квітня – 1 травня. – 2-4 с.
18. Палеха Ю.І., Водерацький Ю.В. Етика ділових стосунків / Ю.І. Палеха, Ю.В. Водерацький. – К. : ЄУФІМБ, 1999. – 164 с.
19. Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие / За ред. М.В. Булановой - Топоркиной. – Ростов-на-Дону, Феникс, 2002. – 544 с.
20. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З.І. Слєпкань. – К. : НПУ, 2000. – 210 с.
21. Смирнов С.Д. Психология и педагогика высшего образования школы. От деятельности к личности / С.Д. Смирнов. – М., АСАДЕМА, 2003. – 447 с.
22. Фокин Ю.Г. Преподавание и воспитание в высшей школе / Ю.Г. Фокин. – М., АСАДЕМА, 2002. – 224 с.

23. Шайдур І. Психолого-педагогічні аспекти організаційної роботи студентів / І. Шайдур // Рідна школа. – 2000. – № 3 – С. 54-55.
24. Юрченко В.І. Вплив взаємин між студентами і викладачами на “Я- концепцію” майбутнього вчителя / В.І. Юрченко // Освіта і управління. – 1997. – С. 119-123.

### **Інформаційні ресурси**

25. Офіційний сайт ЄС: нормативна база ЄС (англ. Мовою [Електронний ресурс] // Режим доступу: [http://europa.eu/abc/treaties/index\\_en.htm](http://europa.eu/abc/treaties/index_en.htm).
26. European Union Law [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://eulaw.wordpress.com/2009/09/15/eu-visa-code-published/>.
27. Офіційний сайт Асоціації європейських дослідників: «Європейський Союз: факти и комментарии» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.edc-aes.ru>.

Навчальне видання

*Удовіченко Ганна Михайлівна*

Кафедра іноземних мов

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ  
ПСИХОЛОГІЯ ТА ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 1,5.

Донецький національний університет економіки і торгівлі  
імені Михайла Туган-Барановського  
50005, Дніпропетровська обл.,  
м. Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 16.  
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.